

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

22:a årg. 1926.

N:r 6. Juni.

Pris 25 öre

Ellen Key

* 11/12 1849 — † 25/4 1926

ELLEN KEY.

Den nu mognade generationens stora förgrundspersonligheter på skilda områden ha på de senare åren, med korta mellanrum, lämnat oss, en efter en.

Materiellt ha livets sällsynta ljusstyrka hos dessa banérförare bleknat. Skuggorna förlängts. Den iskalla fläkten från jordisk förintelse slagit oss till mötes.

Nu har också Ellen Key, den en gång så smädade, men också så vördade och älskade, en av de mest märkliga och betydelsefulla av alla dessa stora, gått in i den Nirvana som skänker skapandets rastlösa andar ro och vila.

Vår tids unga generation skall nog, tack vare den omvandling av begrepp och sedvänjor som ägt rum de senare åren — väl mest dock på ytan och till det yttre — på de områden som Ellen Key ansåg för livets centrala, ha svårt att tillförlitligt förstå hennes verkliga betydelse för de något äldre. Men för den ungdom, som vid tiden omkring sekelskiftet höll på att utvecklas till personer och mogna till individer, var namnet Ellen Key förbundet med en helt ny värld i vardande.

För många, de flesta kanske, var hon nog fanan med antikrists insigel. Ungdomens förledare. Men hur många fingo ej ett själens ljuskim, en djup lyckoförnimmelse då tanke och känsla associerades med den stora, djärva och modiga förkunnarskan av de väsentligaste och djupaste livsvärdena.

I all vår mest omedvetet, med många fina rottrådar förbundna vana, att tänka och känna vanemässigt och fördomsfullt, behöva vi intellektuella genier, som väcka oss upp ur försöfnings och passivitet. Men lika viktigt för oss är också att moraliska genier framträda, som äga makt att hänföra och elda oss för det upphöjda och ädla.

Ellen Key var det stora moraliska

geniet, men samtidigt på ett lyckligt och harmoniskt sätt intellektuellt realitetsbetonat. Dessa egenskapers gynnsamma förening gjorde henne till, icke blott den namnkunniga förkunnarskan av en på samma gång både "fri" och sträng moral, utan ock till den allomfattande kulturella renässansmänniskan med det stora inflytandet på de bästa bland de unga i sin tid.

Hennes särpräglade lynnesdrag låg väl ej så mycket i de av henne ofta använda paradoxerna och i de blixtrande infallen, eller hennes aldrig sinande humor. Ej heller låg det i originaliteten. Någon självständigt banbrytande tankesystematiker var hon ej och detta område var även alltför magert och andefattigt för hennes kynne, som älskade det berikade och bräddfulla livet mera än teorierna för detsamma. — Se härom hennes replik till Vitalis Norström i företalet till "Livslinjer". Hennes gärnings stora betydelse låg huvudsakligen väl däri, att hon från forntid och samtid, med en framtidssiernas intuition samlade det bästa och gav det åter åt de unga, sedan det filtrerats genom hennes rika och vidsynta andes djupa schakt.

De spörsmål hon behandlade i sina många skrifter, tal och föreläsningar voro mångskiftande och av fundamental betydelse för oss alla, både som individer, samfundsmänniskor och samhällsmedborgare. För att nämna några. Där var fredsfrågan och rasproblem. Individualismen. Socialismen. Uppfostran och folkbildningen, kollektivt. Den ännu viktigare enskilda personliga bildningen. Ett ämne som rymmer nästan hela varats problem, och i vilket Ellen Key lämnat oss ovärderliga skatter att levandegöra.

Där voro de estetiska sidorna i livet och naturen. Hur har hon inte här förmått verka befruktande på

otaliga utövare av skilda, konstnärligt skapande män och kvinnor. Hur har hon inte, enkelt och åskådligt, påverkat vår hemkultur. Hur lärde hon oss inte att kunna skapa hemtrevnad med små och enkla medel. Hon visade oss, att ett hem blir vackert och stilrent när allt är äkta och fyller ett verkligt ändamål, även om aldrig så enkelt. Hur förmådde hon ej visa oss att livet kan bli rikt och skiftande vackert bland människorna och i naturen även om det till det yttre synes fattigt och kargt. Hon ville ge oss seende ögon och ett vaket sinne att kunna uppfatta och förnimma den skönhet som finnes överallt. Men framförallt ville hon lära oss allvaret och djupet i kärleken. — Den stora livsavgörande kärleken. Den, som gör oss till människor helt och fullt. Ingen har väl någonsin i vår kända historia spelat så framträdande roll som Ellen Key i sin förkunnelse över förhållandet mellan man och kvinna.

I fråga om hennes åskådnings halt i vitala ting gällde det alltid ett: antingen — eller, ej någon dagtingan. Men i fråga om den personliga självhävdelsen och ansvaret gällde det alltid ett: både — och. I hennes förkunnelse av kärlekens djupa väsen, med dess imperativa myndighetskrav, hade hon alltid även antitesen: det personliga ansvaret.

Man kan väl förstå att, trots en alltid illusionsfri syn, Ellen Key led djupt av att erfara hur grund och föga ansvarskännande vår tids ungdom i stort sett blivit inom detta ömtåliga och djupt ingripande område.

Men tiderna skifta. Den höga moral, den etiska renässans hon förkunnade, hoppas vi skall levandegöras av kommande släktled i allt större och vidare kretsar.

Om en viss mångordighet i åtskilliga av hennes verk, till exempel i "Livslinjer", kan anses föreligga,

hur stilrena och förnämt måttfulla till formen voro ej hennes bästa tal. Men framförallt, vilket outplånligt intryck förmådde de ej skänka väsensbefryndade åhörare. Den som hade den stora lyckan att få lyssna till denna sierska och förkunnarska, där hon stod framför auditoriet med slutna ögonlock och med sin milda beslöjade röst fångade allas uppmärksamhet och göt liksom ett harmoniskt, rogivande, förändligt fluidum över åhörarna, då hon helt gav av sin andes rika skatter, den glömmes aldrig dessa högtidsstunder. Det var en enastående talekonst, som ingått förening och förmäls med den personlighetsmättade känslan. Det var en makt, en tjusning, en festivitas över dessa tal som var betagande.

Nyckeln till detta låg i hennes väsens egenart.

Intellektualisten enbart kan väl lysa men ej värma. På botten av Ellen Keys väsen låg alltid det starkt etiskt betonade.

Ellen Key kan betecknas som den troende hedningen eller den religiöse fritänkaren.

På senare år tystnade väl larmet om hennes person och läror. Striden: för eller mot Ellen Key hade lagt sig. Men striden för de idéer, vars främsta banbryterska Ellen Key i mångt och mycket var i sin tid, kommer aldrig att sluta, så länge människan är i uppåtstigande på vår jord. Ty det var striden för de andliga värdenas fördjupande och utbredande till de många, som alltjämt tarvar sina hänförda förkunnare.

Från ett otacksamt fosterland nödgades hon vid sekelskiftet bokstavligen gå i landsflykt några år. Men efter återkomsten på ålderdomen, kommo pilgrimer från all världen att hylla den stora förkunnarskan av bättre och andligt rikare människor och ett rättfärdigare samhälle.

Vi känna både ödmjuk tacksamhet och stolt glädje över den namnkunniga Smålandsflickan, som från sitt karga landskap gick ut att predika en ny renässans över världen.

V.

M O R.

Jag blir så stilla, vek och blid till sinnes
var gång jag åter dina ögon minnes
och sakta viskar: Kära, lilla mor!
I hela världen ingen, ingen finnes
som är så god som du, och aldrig vinnes
en kärlek såsom din, så stark och stor.

Jag minnes ständigt hur du svepte sakta
kring pilten täcket, hur jag såg dig vakta
vid bädden tills jag stilla slumrat in.
Av allt som högsta lycka vill jag akta
att jag din bild i drömmen kan betrakta
och all din rika kärleksgärd blev min.

När du är borta blöda hjärtesåren
och hopplöst öde, tomma synas åren
och vinden susar över världen kallt.
Som äldre, när jag går de gamla spåren
jag ser din ljusgestalt mot barndomsvåren.
O, mor, hur kan jag tacka dig för allt!

Gustav Åström.

Lag om samhällets barnavård.

För skyddsuppfostran omhändertaget vanartat barn skall genom barnavårdsnämndens försorg intagas i skyddshem och benämnas skyddshemselev. Vanartat barn kan i stället, om barnavårdsnämnden så finner lämpligt, placeras i enskilt hem eller barnhem, såvida ej därigenom andra barns sedliga utveckling äventyras. Trettiosjätte paragrafen talar om specialvård för sjuka och abnorma barn och det är barnavårdsnämndens uppgift att vidtaga åtgärd för att sådant omhändertaget barn beredes vård å lämplig anstalt. Nästa paragraf talar om uppfostningsåtgärder i vissa fall. Femte kapitlet handlar om barnhem och skyddshem och lagtexten förklarar att med barnhem förstås i denna lag, dels för stadigvarande vård och upp-

fostran av barn avsedd anstalt som ej är att hänföra till skyddshem eller allmän uppfostringsanstalt, dels ock anstalt för tillfällig vård och observation av barn eller för vård av späda barn och deras mödrar. Fyrtiotredje och följande paragrafer handla om skyddshem, sjätte kapitlet och dess paragrafer om utskrivning.

I sjunde kapitlet bjuder lagen en nyhet, kontrollen över fosterbarnsvården. Den kontroll som åligger barnavårdsnämnden enligt fyrtionde paragrafen omfattar barn upp till sexton år, förut sju år, och omfattar alla barn, som mot betalning, fostras hos annan än föräldrar eller särskilt förordnad förmyndare. Vidare kan barnavårdsnämnden, eller i särskilt brådskande fall, dess

ordförande, besluta att barn under 16 år, vilket vistas hos annan än föräldrar eller förmyndare, men ej är att hänföra till fosterbarn, skall tillsvidare anses som sådant. Ett exempel: En mor som har barn u. ä. flyttar tillsammans med en annan man och om denne andre man och barnets mor ingår till barnavårdsman eller nämnd anmälan att de behandla barnet illa. Ehuru modern själv vårdar barnet och således ej är underkastad annan inspektion än den barnavårdsman kan medhinna beslutar barnavårdsnämnden att barnet skall betraktas som fosterbarn och hemmet står således under barnavårdsnämndens uppsikt. Analoga fall kunna uppletas. Med fosterhem förstås i denna lag enskilt hem vari fosterbarn mottagits och den, som i sitt hem mottagit fosterbarn skall kallas barnafostrare. Härmed har lagen velat säga barnafostrare att de ej äro föräldrar. Det är rent av meningen att få in ett nytt begrepp i samhällsmedvetandet om ställningen emellan fosterbarn och dem som äro i föräldrars ställe. Det åligger barnafostrare att, när han mottagit fosterbarn, göra anmälan därom, skriftligt eller muntligt, till barnavårdsnämnden i stad eller köping med egen kommunalförvaltning inom två dagar och annorstädes inom åtta dagar. Flyttar barnafostrare skall han genast göra anmälan därom och om han flyttar till ny kommun skall han göra anmälan till barnavårdsnämnden i inflyttningkommunen. Har barnet avlidit eller lämnas det till andra skall också anmälan göras. Barnavårdsnämnden har skyldighet att se till fosterhem och att fosterbarn kommer i åtnjutande av tillfredsställande vård och fostran, samt i händelse av sjukdom den särskilda vård som omständigheterna påkalla. Synnerlig uppmärksamhet skall ägnas åt vården av späda fosterbarn. Då barnavårdsnämnden erhållit kunskap om fosterbarns mottagande i fosterhem eller barnhem, skall nämnden omedelbart inhämta upplysning därom. Om denna sak stadgas i par. femtiotvå och det vore verkligen ett oerhört framsteg om tillsynen över de späda barnen kunde bliva verkligt effektiv. Hur många paragrafer den nya lagen än innehåller så saknas ändå alltid något och en märkbar lucka i den nya lagen, såväl som i den gamla är, att inga som helst bestämmelser om hur späda barn få vara när de utlämnas i fosterhem föreligger.

Nattarbetsförbudet för de i industrin arbetande kvinnorna.

Denna fråga har nu åter blivit aktuell. Socialstyrelsen har fått av kungl. maj:t i uppdrag att företaga undersökning angående lagens verkningar i flera punkter.

Fackligt organiserade kvinnor uttalade förra året önskingar om revidering av lagen. I Morgonbris nr 11 1925 lämnades redogörelse härför, varför vi nu endast helt kort skola påminna om de huvudsakligaste önskemålen.

Då nattarbetsförbudet sträcker sig mellan kl. 10 e. m. och 5 f. m. ifrågasättes huruvida icke ändring kunde ske och lagen i stället gälla mellan kl. 11 e. m. och 6 f. m. Detta är så att säga ett storstadsintresse, emedan många kvinnor bo ute i förstäderna och kommunikationerna äro icke anpassade efter denna lag så att kvinnorna kunna komma till arbetet kl. 5 på morgonen. I de mindre städerna och övriga landsorten ha vi oss icke bekant att denna ändring är önskad. Inom andra grupper, helst där tyngre arbete förekommer, önskas nattarbetsförbudet minskat med en timme, ty de behöva längre raster under arbetstiden och dessutom begäres möjlighet för kvinnorna att få tid utföra föreberedande och avslutande arbeten, där nattarbetslagen nu lägger hinder i vä-

Beklagligt nog anse mödrarna att barnet omedelbart efter födelsen bör lämnas bort, ofta ha de ett gott stöd i resp. matmödrar om de äro tjänarinnor och i sina anhöriga. Vid ett par tillfällen har jag skarpt protesterat mot att barn, som räknade sin ålder endast i timmar, lämnades i främmande händer. Men, fostermodern hämtar den lilla, trots varning, väl underrättad som hon är, att något förbud däremot ej existerar — ännu. Måhända kan det, vid ett annat tillfälle bli mig möjligt att säga ett maningens ord till dem, som av ren snikenhet, något annat skäl finns ej, bestjåla ett litet barn på rätten till sin mor. Den mor, som kan lämna bort sitt späda barn, kommer aldrig att känna sitt ansvar mot barnet i samma grad som den som hinner fästa sig vid sitt barn genom samvaron med det och följderna utebli ej, varken för barnstackarna eller barnafostrarna.

S. L—n.

gen. Undersökningen kommer också att omfatta dessa frågor ävensom lagens verkningar i sin helhet för de kvinnliga arbetarna.

Att detta spörsmål nu blivit föremål för sådant intresse är beroende på dels kvinnornas krav och dels det stora arbete för revidering av arbetarskyddslagen som är pågående. Det har därför också ifrågasatts huruvida icke lagen skulle utsträckas att omfatta än fler arbetsgrupper, så att den kom i överensstämmelse med bestämmelserna i Washingtonkonventionen och sålunda kunna bli föremål för ratificering. Som vi veta är denna lag redan nu en internationell lag och vårt land bunden vid den genom Bernkonventionen.

Den har dock redan varit gällande de tio år som konventionen bjuder och äga vi nu möjlighet att uppsäga densamma. Men härtill fordras alldeles särskilda skäl, ty solidariteten bjuder att hålla samman om de lagar som en gång vunnit statsmakternas sanktion. Och denna konvention omfattar 16 stater. Uppsäger en stat densamma så äro även de andra staterna fria från förpliktelse att upprätthålla lagens bestämmelser.

Vi förstå därför mycket väl betänkligheterna mot att uppsäga den och att det måste föreligga tungt vägande skäl för att ens reflexioner härpå skall få vinna insteg. Men vi kunna icke underlåta att tycka att det verkar rätt underligt, att en lag som skall omfatta länder med vitt skilda både klimat och andra förhållanden skall innehålla så strikta bestämmelser att den icke kan rubbas, t. ex. som fackliga kvinnor här i Sverige önska, nämligen att få börja arbetet kl. 6 f. m. och sluta kl. 11 e. m. i stället för kl. 5 f. m. och 10 e. m. utan att lagen uppsäges.

Då nu kungl. maj:t gått in för en utredning är det att hoppas att den får en omfattning som ger klarhet om verkningarna och det berättigade i önskemålen från kvinnornas sida.

Under vanliga arbetstidsförhållanden kommer numera kvinnorna sålunda i kollision med denna lag, men vid skiftarbete visa sig svårigheterna. Därför är det också i samband med skiftarbetslagstiftningen som möjligheter kunna föreligga att få upp lagen till revision. S. V.

Hemortsrätt eller medborgarskap?

I det föredrag undertecknad, på anmodan av Södra kvinnoklubben, höll Kocksgatan 24 i Stockholm för ungefär två år sedan och som jag senare, med någon ändring, upprepade för Södra socialdemokratiska föreningen, angående förslaget till lag om samhällets barnavård, fick jag tillfälle beröra frågan om hemortsrätten. Jag sade då följande: "Önskligt vore att vi sluppe dessa upprörande processer om hemortsrätten och att vi, i stället för ersättningspliktiga hemortskommuner, finge en enda statlig fattigkassa, varifrån utgifterna till fattigvården bestridas och att dessa utgifter sedan utdebiteras på kommunerna pr capita, d. v. s. efter invånareantal."

Det föreföll mig att vara en synnerligen djärv tanke när jag då kastade fram den och jag var nästan rädd för den opposition den skulle väcka. Märkligt nog var det ingen, som särskilt fäste sig vid detta mitt yttrande, om därför att man ansåg tanken så vansinnig att man inte vågade tänka på den eller därför att man innerst gav mig rätt, vet jag ej, men tiden rider fort och vi äro nu, bara två år efter, inne på försök att vidga fattigvårdsdistrikten till att omfatta länet i stället för kommunen. Det ständigt växande antalet fattigvårdsprocesser är en företeelse, som måste ses med oro och bekymmer, ej endast på grund av de kostnader, som äro förenade därmed, utan också för de olägenheter de framkalla. Följande siffror visa ökningen:

År 1917	570
„ 1918	502
„ 1919	602
„ 1920	635
„ 1921	789
„ 1922	1,306
„ 1923	1,504
„ 1924	1,208
„ 1925	1,431

Jämsides med denna ökning kommer en stark ökning även av antalet mål angående mantalsskrivning:

År 1917	121
„ 1918	95
„ 1919	171
„ 1920	156
„ 1921	393
„ 1922	674
„ 1923	1,289
„ 1924	1,733
„ 1925	2,222

Denna ökning är stadig och konstant och en liten minskning 1924 bevisar irgending, då den följes av ökning 1925. Det finns kommuner mellan vilkas fattigvårdsstyrelser råder sådan bitterhet att det är omöjligt att ordna exempelvis ett barns angelägenheter utan att "gå den lagliga vägen", det vill säga genom process. Följaktligen bli en hel del av dessa okynnesprocesser, som med god vilja kunde undvikits. Dit bör också räknas de processer, som äro nödvändiga för att få en tredskande kommun att fullgöra sina solklara skyldigheter. Att uppmana till uppgörelse i godo och undvika process är fruktlöst och att söka förenkla processsystemet tjänar heller ingenting till så länge som orsakerna finnas kvar. För att råda bot på eländet har, med anledning av framlagda förslag och på grundvalen av dessa jämte infortrade yttranden, till riksdagen framlagts k. m. t:s proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1918 om fattigvården m. m. och förslag till lag om ändrad lydelse av vissa delar av lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård.

I detta förslag till lag föreslås att hemortskommun har rätt att för vårdkostnad för sinnessjuk, sinnesslö, fattig, vanför eller tuberkulös utfå ersättning hos det landsting inom vars område fattigvårdssamhället är beläget, oavsett om sjukdomen finnes eller icke. Fattigvårdsprocesserna uppstå under nuvarande system på grund av:

- 1) skiljaktig mening mellan två fattigvårdssamhällen om understödstagares hemortsrätt,
- 2) krav angående ersättning av vistelse- eller hemortssamhälle mot enskild person, som erhållit understöd eller är försörjningspliktig,
- 3) tvister mellan fattigvårdssamhälle och landsting,
- 4) tvister mellan offentlig anstalt eller offentlig myndighet å ena sidan och hemortssamhälle å andra sidan,
- 5) ansökan av fattigvårdssamhälle om gottgörelse av staten,
- 6) tvister mellan vistelse- och hemortskommun om hemsändning o. s. v.

En stor del av dessa processer skulle givetvis bortfalla om fattigvårdsdistrikten bliva större. I lag-

förslaget föreslås dessa skola omfatta län i stället för kommun. Förslaget har varit på remiss till länsstyrelser, fattigvårdsstyrelser, kammarrätten, medicinalstyrelsen, Svenska fattigvårdsförbundet, Svenska landstingsförbundet, Svenska stadsförbundet m. fl. och statens inspektor för fattigvård och barnavård har bl. a. uttalat sig för föreslagen lagordning och påpekat fördelarna av att vi, i stället för 2,500 processande kommuner finge endast 24 processande län. Men — det förefaller mig som det föreliggande förslaget vore ett försök att lappa upp ett gammalt obotligt kläde med nya klutar. Klädet är gammalt och tål inte vid de nya klutarna! När det nu ej synes vara omöjligt att vidga fattigvårdsdistrikten till ett landstingsområde, varför skall det då vara omöjligt att göra hela landet till ett fattigvårdsdistrikt och erkänna att den behövan- de har rätt att få sitt understöd efter verkställd prövning och samma principer, vare sig han är mantalsskriven i Ystad och vistas i Luleå, eller tvärtom. Riv sönder hela den gamla trasan av bestämmelser och låt oss få ett nytt och hållbart plagg! Låt oss erkänna att svensk medborgare, som har rätt till skydd i enlighet med svensk lag, ej skall vara begränsad till hemortsrätt endast inom en liten fattig kommun, i vilken han är skriven, eller det län, i vilket denna kommun ligger, utan var som helst inom det land, i vilket han fötts till eller vunnit medborgarskap.

Sigrid Lundin.

Tidens lexikon. Fjärde häftet, omfattande uppslagsorden Dulong — Fonetiskt alfabet, har nu utkommit. Av ord, som blivit föremål för mera utförlig behandling, må nämnas: Egypten, Elektricitet, Elektriska maskiner, Emigration, England, Estland, Europa, Fackföreningsrörelsen, Filosofi, Finland, Flygväsen och Folkbildningsarbete.

Med häftet följa tvenne i fyrfärgstryck utförda kartor över Europa och Finland. Priset är 1 kr. Subskription kan fortfarande verkställas i varje bokhandel.

En populär kemi. I serien Modernt vetande har i dagarna utkommit en ny volym, Kemi, författad av professorn i kemi vid Finsbury Technical College, Raphael Meldola. Översättningen är utförd av fil. d:r Torsten Pehrsson. Priset är 2 kr. häftad och 3 kr. inbunden.

Vår fackföreningspalt.

Det kvinnliga inslaget i fackföreningsrörelsen.

II.

De tio största utanför Landsorganisationen stående förbunden ha ett sammanlagt medlemsantal av 56,566, varav 14,562 kvinnor eller 25.7 %. Det kvinnliga inslaget är alltså betydligt större inom dessa förbund än inom de till Landsorganisationen anslutna förbunden. Textilarbetareförbundet har 11,765 kvinnliga medlemmar eller 58.6 % och Hotell- och restaurangpersonalsförbundet 1.276 eller 62.2 %. Förutom dessa tio förbund finnas ett flertal andra med kvinnliga medlemmar samt ett fåtal speciella kvinnoorganisationer såsom t. ex. Föreningen sjöfarande kvinnor och Kvinnliga telefontjänstemannaföreningarnas centralförening. Den sistnämnda hade år 1923 ett medlemsantal av 2,732.

Trots att Sverige i jämförelse med andra länder är proportionerligt ett bland de bäst organiserade, är det beträffande organiseringen av kvinnorna långt efter många andra. Detta framgår tydligt av följande tabell ur Fackföreningsinternationalens årsbok. Tabellen visar den procent-sats kvinnorna utgöra av de till Fackföreningsinternationalen anslutna landsorganisationernas sammanlagda medlemsantal. Siffrorna avse tiden den 31 december 1923.

	%
Tyskland (de privatanställdas landsorganisationen)	22.9
Österrike	22.7
Tyskland (kroppssarbetarnas landsorganisation)	21.8
Tjeckoslovakien	16.9
Memelområdet	16.7
Danmark	16.3
Jugoslavien	13.3
Ungern	12.7
Polen	11.9
Italien	11.5
Schweiz	10.4
Frankrike	10.3
Sverige	8.5
Belgien	8.1
England	6.5
Rumänien	4.5
Holland	4.3

Genomsnittssiffran är 14.6. Sverige kommer långt ner på skalan och befinner sig under medelnsnittet. De tyska landsorganisationerna liksom även landsorganisationen i Österrike ha ju nått upp till en synnerligen

hög procentsats, medan t. ex. den engelska, som vad hela medlemsantalet beträffar kommer näst efter kroppssarbetarnas landsorganisation i Tyskland icke har mer än 6.5 % kvinnor. Detta torde dock knappast vara beroende på bristande agitation. Tvärtom har man i England sört särdeles väl för den saken. Bland annat har ett kvinnligt sekretariat tillsatts, som vid sidan om generalrådet har till uppgift att verka för upplysning och agitation bland kvinnorna. I Danmark däremot äro de kvinnliga arbetarna mycket väl organiserade.

För fackföreningsrörelsen i Sverige återstår mycket arbete, innan den hunnit absorbera alla de inom industrin sysselsatta kvinnorna. Enligt den officiella statistiken finnas icke mindre än 134,000. Inom den egentliga fabriksindustrin, som i organisationshänseende torde vara den som mest intresserar, sysselsattes i medeltal under år 1924 379,523 arbetare, varav 69,525 kvinnor, eller 18.3 %. Följande tabell ur den officiella statistiken visar arbetarnas fördelning efter kön inom de olika industrigrupperna:

	Kvinnor		Män	
	Antal	%	Antal	%
Malmbrytning och metallindustri	4,227	4.0	101,282	96.0
Jord- och stenindustri	2,036	5.8	36,177	94.7
Träindustri	655	1.1	56,443	98.9
Pappers- och grafisk industri	6,151	12.9	41,449	87.1
Livsmedelsindustri	12,907	31.1	28,680	68.9
Textil- och beklädnadsindustri	33,300	66.0	17,131	34.0
Läder- hår- och gummivaruindustri	6,122	34.1	11,844	65.9
Kemisk-teknisk industri	4,058	29.1	9,890	70.9
Kraft- belysnings- och vattenverk	69	1.0	7,152	99.0
Summa	69,525	18.3	309,998	81.7

Endast inom textil- och beklädnadsindustrin utgöra kvinnorna den större procentsatsen av hela arbetareantalet, men även inom läder-, hår- och gummivaruindustrin, livsmedelsindustrin, kemisk-tekniska industrin

samt pappers- och grafisk industri utgöra de en ganska stor procent. Inom malmbrytning och metallindustri samt jord- och stenindustri äro de däremot helt naturligt en ringa procent och inom träindustrin och vid kraft-, belysnings- och vattenverk endast ett litet fåtal.

I vad mån de inom dessa industri-grupper sysselsatta kvinnorna redan tillförts fackföreningsrörelsen är emellertid synnerligen svårt att utvärdera. De återfinnas, i den mån de äro organiserade inom en massa olika förbund. Dock får man väl anta, att en stor del av dem äro organiserade.

Siffran 134,000 torde vara den, som bör läggas till grund för en beräkning av antalet organiserbara kvinnor. Om man utgår ifrån att omkring 50,000 kvinnor äro fackligt organiserade skulle man komma till det resultatet, att icke mindre än 84,000 fortfarande stå utanför fackföreningsrörelsen. Detta är onekligen ett ganska nedslående resultat ur fackföreningsrörelsens synpunkt, men vi hoppas, att det för dem, som tagit till uppgift att värva medlemmar, ingalunda skall verka förlamande utan tvärtom sporra till nya tag, och att kvinnorna mer och mer skola lära sig inse nödvändigheten av att vara fackligt organiserade.

Edith Larsson.

Professor G. Westin Silverstolpe: Folkmängd och välstånd. Bokförlaget Brand, Stockholm. 24 sidor. Pris 25 öre.

Professor Silverstolpes broschyr behandlar befolkningsfrågan i genomsärning och kastar historiskt ljus över denna fråga. Kapitelrubrikerna: Vad Malthus sade, Den förgätne och återuppväckte Malthus, För litet folk och för mycket folk, Födelseminskningen — världens räddning, ge ett intryck av innehållet. Broschyren är smakfullt utstyrd och kostar blott 25 öre.

Böcker som gå. Enligt meddelande från Tidens förlag har Nils Karleby's uppmärksammade bok, Socialismen inför verkligheten, i dagarna, alltså endast en månad efter utgivningen, utkommit i sin andra upplaga.

Samtidigt har förlaget utsänt en ny upplaga, 6:te—10:de tusendet, av Ivar Vennerströms intressanta minnesskrift över F. V. Thorsson.

Knut Wicksell.

Vi ha i detta nummer av Morgonbris den smärtsamma uppgiften att något dröja vid minnet av tvenne bortgångna personligheter, som inlagt en framstående plats i senare tid och som deltagit i arbetet på skilda områden för en bättre och ljusare tid för de många.

Med Knut Wicksells bortgång förlorade vi en av de främsta kultur-radikala personligheter som började sin verksamhetsbana i senare hälften av förra seklet.

Hans egentliga verksamhet och dagliga gärning utövades ju på det nationalekonomiska området, där han på sista tiden av sina mest bemärkta kolleger, både i in- och utlandet, slutligen uppskattades, och betecknades som den av dem, som övat största inflytande på vissa områden inom det ekonomiska uppfattningssättet och tänkandet.

Det som intresserade en vidare krets var dock Knut Wicksells deltagande allt ifrån 70- och 80-talen i det demokratiska väckelse- och nydaningsarbetet.

Främst och mest betydelsefull är den djupt ingripande och nödvändiga syn han velat bringa sin samtid med avseende å befolkningens egen reglering av sitt tillväxtbestånd.

Den s. k. nymalthusianismen hade i Wicksell sin främste pionjär i vårt land. Alla veta vi hur smäddad och förföljd han vart ända till de senare åren för denna sin omstridda förkunnelse.

Kriget åstadkom emellertid en omvärdering av gängse tänkesätt även i denna fråga, som i så många andra. Till och med i det mångbarns-bepriade Tyskland har en ändring i tänkesätten härutinnan förmärkts, vilket kommit till uttryck i dess sjunkande nativitet.

Wicksell var nära nog så gott som ensam bland våra nationalekonomer om sin syn i berörda spörsmål. Till och med bland vårt parti hade han ej så stor resonans i detta fall.

Men hur annorlunda ses ej på denna, så djupt avgörande fråga nu, såväl bland nationalekonomer som den mera vakna och ansvarskännande delen av folket i gemen?

KNUT WICKSELL.

* 20/12 1851 — † 3/5 1926.

Man har fått ögonen öppna för, att världshushållet, oavsett vilket ekonomiskt samhällstillstånd som är rådande, ej kan förse hur stor folkmängd som helst med vad som hör till en människovärdig existens, utan skall en viss kvalitet och verkligt livsvärde komma flertalet tillgodo, måste en förnuftig mening och ej slumpen avgöra skapandet av nya liv.

Det oförtröttade arbete Knut Wicksell här utfört, bragte honom de senare åren, genom krigets fruktansvärda inverkan, en seger för sin åskådning, som han väl ej vågat drömma om så snart.

Knut Wicksell var en karaktär av sällsynt gedigen halt. Han var synnerligen harmoniskt utrustad; i be-

sittning av en barnatro på det godas seger och en stor fond av godmodig humor, var hans sinne på sena år lika ungt och öppet som i ungdomen.

Redan i början av åttiotalet, som dåvarande ordförande för studentkåren i Uppsala, då det vid en nordisk fest ålåg honom att hålla det traditionella talet för kvinnan, röjdes arten av hans kommande livsgärning. Detta tal bröt för första gången med den vedertagna traditionen. Det blev ej endast blomsterprakt, utan där fordrades samma rätt för kvinnor som för övriga medborgare och för alla kvinnor, således även för arbetarkvinnorna.

Knut Wicksell var förenad i ett långt och harmoniskt äktenskap med doktor Anna Bugge Wicksell. V.

Allt flera veta, att kärlek är försjunkandet i den ande, där vår egen finner sitt fäste utan att förlora sin frihet; närheten av det hjärta, där

oron i vårt eget stillas; det lyssnande som förnimmar vårt utsagda och outsägliga; klarsynen i ett par ögon, som i våra bästa möjligheter redan

finna verkligheter; mötet med de händer, av vilka vi, döende, vilja känna våra egna omslutna.

Ellen Key.

SAMHÄLLSBYGGARE.

Då Morgonbris för 22 år sedan utkom med sitt första nummer, inleddes detsamma med vidstående artikel å tidningens första sida av Ellen Key.

Då de tankar hon där gav form äro universella och den dag som är äga samma giltighet, ha vi tagit oss friheten att förmedla dem till tidningens läsekrets i detta nummer.

Det finnes några ord, som inom människolivet verka vad möglet verkar i naturen. De orden äro:

Vad tjänar det till!

Genom dessa fyra ord hava otaliga livsvärden gått till spillo. Ej endast så, att enskilda låtit dem växa över sina egna livsmöjligheter, nej även så att de värden, genom vilka den enskilde blir betydelsefull för samhället — rättrådighetskänsla och offervillighet, dådlust och nydaningsvilja — gått förlorade.

Släkte efter släkte födes med mod att våga. Men innan det nya släktet utträtt ur ungdomens ålder upprepar det redan de fyra orden. Ty runt om sig har det hört försäkras: att ingen kan ro mot strömmen; att ingen är skyldig att så för vinden; att ingen bör tömma sin källa genom att bära vatten i ett såll! och så lönlösa te sig verkligen de samhällliga rättfärdighetskraven och nydaningsmödorna för en var, som endast ser på samtiden. Den åter, vars synkrets även innesluter förtid och framtid, vet huru som intet är vissare än att:

Allt tjänar till något.

Men allt tjänar antingen livet eller döden, utvecklingen eller tillbakagången. Det kräves endast den måttligaste eftertanke för att inse huru otaliga nu förklungna ord, otaliga glömda mödor, otaliga nu omvand-

lade känslor och begrepp danat allt, vad vi kalla sedlig ordning och samhällseliga rättstillstånd. Detta har väsentligen uppstått genom idel obetydliga tillskott, alldeles såsom de land uppstått dem koralldjuren danat i världshaven. Men inse vi en gång detta, så måste vi även inse att det

ELLEN KEY.

är på samma sätt vi nu levande bygga framtidens land. Endast genom att aldrig låta vår egen motgång i nuet skymma framtidsmålet, känna vi den fasta förtröstan att vi — genom att lägga möda till möda, känsla till känsla, tanke till tanke — dana något, som är vi själva och dock oändligt mer än vi själva. Den, som låter sin hand sjunka, sin blick skymmas, sin känsla stelna genom giftet från de fyra orden:

Vad tjänar det till?

denna människa är en förbrytare mot framtiden. En var, som ser en orätt — enskild eller samhällelig — utan att i sin krets väcka harm mot densamma; en var, som slött försummar de möjligheter till verkan och samverkan, varigenom man kunde lätta arbetets villkor eller stegra livets värden för sig själv eller andra; en var som modlös viker undan för de mödor sammanslutningsarbetet kräver; varje sådan man eller kvinna syndar icke allenast genom sin egen underlåtenhet. Nej, de smitta även andra, ja, utbreda genom sin modlöshet lika lätt panik omkring sig, som ett enda utrop av fruktan kan göra en folkmassa vettlös. Det är emellertid förklarligt att det ännu är kvinnorna, som oftast sprida modlöshetens smitta bland männen och bland varandra. Än förklarligare är att bland de kroppsarbetande kvinnorna så många redan födas modlösa. Ty årtusende efter årtusende hava kvinnorna funnit sig betyda intet inom det samhälle, åt vilket de dock givit sina lidanden och mödor; årtusende efter årtusende ha samhällets ledare — kvinnorna oåtsporda — offrat deras barn i striderna för den ekonomiska och politiska maktutvidgning där den enes seger hittills betytt den andres undergång. Årtusende efter årtusende hava kvinnorna fött och fosttrat de nya slakten, som gått fram över de hjärtan, under vilka de burits. Först vår tid har börjat inse att all denna kvinnliga hjärtekraft borde brukas icke endast för att ersätta och bevara, utan även för att

nydana. Vår tid har börjat drömma om ett samhällstillstånd där politik skall betyda sökandet av de medel, varigenom alla ej endast skola kunna bestå bredvid varandra, nej, även kunna stegra sin egen tillvaro. Och utan att detta skall taga något ifrån de andras: de enskilda skola bestå bredvid varandra, könen bredvid varandra, folken bredvid varandra — emedan de skola bestå genom varandra, icke som nu mot varandra!

I vår tid har ingen kvinna rätt att modlös fråga vad insatsen av hennes krafter i samhällets omdaning kan tjäna till. Framför allt icke ifall hennes insats blir den säregna, i världshistorien hittills endast medelbart verkande kraften, ömsinnets.

Men det finnes icke en handling föranledd av rättrådig harm, av vaken ansvarskänsla, av samhällelig offervillighet, av frimodig ärlighet, av varm kamratanda, av äkta arbetsheder, som ej tjänar till något, vare sig handlingen kommer från en kvinna eller från en man! Ty intet förgår. Visserligen bli våra största offer, våra bästa handlingar i utvecklingens stora sammanhang lätta som löv, små som sandkorn. Men lika visst som vi veta att ur otaliga, snabbt förgängliga växtdelar, ur otaliga sandkorn, växer det bröd, som nu räcker så illa åt jordens barn, lika visst veta vi att av otaliga lätta själsrörelser, av otaliga små mödor beredes den mark, som en gång skall bära bröd åt alla och där alla en gång skola kunna leva icke av bröd allenast!

Ellen Key.

Kanske kommer det en dag, då var och en gör sig själv sin Bibel, då han hos mänsklighetens tänkare samlar de ord, som synas honom djupast och skönast för att om och om igen läsa dem och upptaga dem i sig själv.

Guyau.

Vårt studiearbete.

II.

Religionen eller rättare religionerna ha just inte heller verkat för kvinnans höjande. Hon har betraktats som den orena, den som förde synden i världen och bragte mannen på fall och från detta betraktelsesätt har ju inte heller kristendomen i någon nämnvärd grad skilt sig.

De gamla kyrkofäderna betraktade äktenskapet som ett nödvändigt ont, som det dock var lyckligare om man kunde avhålla sig ifrån och i denna anda verkade kyrkan under hela medeltiden, i det hon stiftade kloster och införde celibat för prästerna för att skydda dem mot köttets lustar. Kvinnan ansågs som förförerskan och betraktades därför inte med blida ögon. Om vänliga känslor vittnar väl heller knappast när man vid ett kyrkomöte i Macon i sjätte århundradet stridde om huruvida kvinnan hade en själ och med en rösts majoritet uttalade sig härför.

Enligt gammal romersk rätt så hade hustrun inte rättighet att göra något efter sin egen vilja, inte ens i sitt eget hus, utan skulle i allt lyda mannen och hon hade skyldighet att hur han än uppförde sig vörda honom och ingenting göra som missagade honom inte ens efter hans död och han hade oinskränkt herravälde över henne, fick sälja och döda henne om det behagade honom.

I England stod hustrun ända till 1870 i fullständig livegenskap under sin man. Han ägde besittningsrätten till hustruns lösegendom och ägde hon fast egendom ägde han rättighet förvalta den och uppbära inkomsten därav. För ett brott, som hon begick i mannens närvaro, var han ansvarig och tillfogade hon någon en skada, så bedömdes detta, som om skadan begåtts av ett husdjur. Mannen skulle ansvara därför.

Ungefär liknande bestämmelser förete nog de gamla lagarna i alla länder. Kvinnan har inte räknats med som mänsklig varelse utan räknats med bland mannens lösöre eller husdjur. Vi alla, som "pluggat" Luthers lilla katekes, ha nog i minnetionde budet.

Och i Indien har ända till senare tider seden bjudit den efterlevande

makan att levande brännas å det bål, där hennes makes stoft brändes.

Kvinnans öde har genom tiderna gestaltats till att bli som skalden uttrycker det: "Kvinnans öde det är givet som mannens bihang genom livet." Han har kunnat röva eller köpa sin brud allteftersom de samhälleliga förhållandena gestaltat sig, han har varit härskaren och kvinnorna ha uppfattat det — och göra det ännu i dag — som en oavvislig skickelse.

Även har man genom ensidig uppfostran givit kvinnans känsloliv ett övermått av näring, under det att man hämmat, försummat eller undertryckt utvecklingen av hennes förstånd. Ja, ännu i våra dagar anses det ju, på en del håll, som en mycket stor kvinnlig dygd att vara inskränkt.

Bebel skriver på ett ställe i sin här förut nämnda bok "Kvinnan", där han bemöter påståendet om kvinnans underlägsenhet i intelligens:

"Snillen falla icke från himlen, de måste hava tillfälle att utbilda sig och detta hava kvinnorna hittills saknat. Man har under årtusenden undertryckt dem och förnekat eller förminskat för dem tillfälle och möjlighet att utbilda sina andliga krafter."

Dessa fakta böra vi nog ta med i räkningen när vi känna förtvivlan över utvecklingens sakta framåtskridande. "Man vecklar sig ej med ens ut ur sekelgamla lindor", skrev en gång Fredrika Bremer.

Efter dessa knapphändiga, allmänna reflexioner över förhållanden, som man måste ta med i beräkningen när man skall ta ställning till visa frågor i vår tid, skola vi i nästa nummer övergå till att något redogöra för vårt eget lands behandling av ett av de viktigaste leden i kvinnornas frigörelse, nämligen deras erhållande av myndighet.

H. F—d.

Till klubbstyrelserna!

De klubbstyrelser som ännu ej insänt årsrapporten för 1925 torde ofördröjligen göra detta.

Förbundsstyrelsen.

MÅLNING AV BÖCKLIN.

Till debatten om våra kvinnoklubbar.

Den anda, som lyser fram ur fru Agnes Söderqvists artikel i majnumret av Morgonbris under den desslikes tämligen utmanande rubriken Begreppsförvirring, är av det slag, att man för den socialdemokratiska kvinnörelsens egen del skulle önska den oskriven. För den, som hyser intresse för att partiet en dag skulle kunna säga sig vara kemiskt fritt den nedärvda uppfattningen om kvinnans mindervärdighet, är det inte roligt att se hur kvinnörelsens främste fälla uttryck, som kunna uppkalla männen till gensagor i samma anda.

Vid senaste valkonferens talades om kvinnornas isolering i sina klubbar. Om man nu verkligen vill vara objektiv så måste man erkänna att denna isolering förekommer. Klubben blir allt och de större gemensamma mötena med de manliga kamraterna komma i andra hand. Man svarar att detta inte är meningen, men detta hjälper ju inte så synnerligen långt, då det verkliga livet och erfarenheterna säga ett annat. Varför skall man då envisas att inte vilja se sakerna sådana de i verkligheten äro? Till detta kommer, jag vågar språnget att säga det, därför att min erfarenhet från mera än en plats i detta avlånga land är sådan, att dessa enskilda klubbmöten synnerligen ofta utmynna i att fostra hat hos män-

nen. Alltid finnes någon som hängt upp sig på en sak och så känsliga för allt som kvinnorna äro följer ofta en slags bestialisk hämndkänsla mot dem, som inte är av god beskaffenhet. Hur skulle det nu i stället vara om både män och kvinnor sökte komma till tals om saken iråga? Jag skulle kunna tro att resultatet bleve något annorlunda. Ty sådant är livet, att ingen av oss är fri från fel, men ingen är heller så ond som man tror.

Tankegången med gemensamma möten leder vidare till uppslaget om att kvinnorna kunna vinna politisk skolning och förmågan att uppträda säkert och på ett effektivare sätt vid möten, där frågor diskuteras gemensamt. Man svarar att

kvinnorna våga inte uppträda bland män. Man känner sig med ett ord osäker och den känslan tränger sig fram att kvinnorna föraktas av männen, som helst skulle se att "kärningarna hülle sig hemma". Nu förhåller det sig i verkligheten inte alls så. Signaturen vet av erfarenhet att männen gärna höra kvinnorna yttra sig och de beundra i verkligheten intelligenta kvinnor mera än intelligenta män. Se på våra riksdagskvinnor! Ingen av dem är bättre som talare och debattörer än de bästa bland männen, men man hör på dem, kanske inte därför att de äro kvinnor men därför att de äro kloka människor. Om den blygsamhet som kvinnan har nedärvd skall kunna brytas, kan detta inte ske med andra medel än att hon bryter den själv, resolut och bestämt, att hon lär sig tro på sig själv och sin förmåga och denna tro får hon inte utan att hon jämför sig med männen på männens valplatser, men alls inte genom att stänga sig inne på enskilda klubbmöten. Innan detta kan ske måste hon få blicken öppen för att hon har något att lära av männen och att kvinnans strävan att komma fram till full jämställighet inte kan ske genom att alltid häckla dem för deras fel.

Nu svaras att kvinnorna aldrig få tillfälle att visa vad de duga till. Jag skulle vilja säga att den representation kvinnorna äga i samhällets och statens förvaltning är fullt jämförbar med det allmänintresse kvinnorna själva visa. Det ligger ingen mening uti att männen skola

giva kvinnorna tillfälle till alla möjliga uppdrag, bara därför att de äro kvinnor. Passa inte kvinnorna bättre, ha de ingenting att giva utöver vad mannen inte kan giva eller blir platsen inte lika gott besatt med en kvinna, så är jag nog hård att säga att platserna i de allmänna uppdragen skola besättas med män. Men å andra sidan ligger ingen mening uti att männen neka kvinnorna uppdrag, dem de kunna sköta lika bra som dessa. Vi måste en gång för alla komma bort ifrån den föreställningen att endast män duga till någonting här i världen. Historia och all erfarenhet visar oss verkligen något helt annat.

Fru Söderqvist medger att klubbarna skola upplösas den dag kvinnorna inte längre behöva dem som fostrare. Av vad jag sagt framgår att det måste anses problematiskt om klubbarna äro fostrare i den utsträckning man tror, om andra bättre medel inte kunna tänkas och om klubbarna inte t. o. m. konservera medlemmarna.

Hela problemets lösning vilar även till mycken stor del på männens sätt att se på frågan. För arbetarnas del duger det inte, såvida de vilja anses vara demokrater, att cyniskt bara yttra att "hustrun givetvis skall handla som jag vill och rösta som jag". Är denna åsikt djupast inne förhärskande är vare sig man eller kvinna vuxen vårt demokratiska samhälle. I stort sett torde det vara så att männen äro mera intresserade för allmänna frågor än kvinnorna, även om betydande undantag finnas och större fordringar kunna även med rätta ställas på männen. Där möjligheter finnas är det således männens plikt att tillse att kvinnorna hålla sig med. Inte så att förstå att den kvinna, som inte har lust skall tvingas, men där gnistan finnes där skall den även underhållas och bringas att om möjligt flamma upp.

"Som en röd tråd genom debatten", säger fru Söderqvist, "gick att mannen skall bestämma och kvinnan bara lyda." I verkligheten gick debatten inte alls så. Men som en röd tråd genom fru Söderqvists anförande gick detta sjukliga hat mot männen, som en del kvinnor lagt sig till med och som gör all tanke på överläggning i sak så fullständigt tröstlös. Och då i artikeln Begreppsförvirring till sist talas om att vi böra förstå varandra, kanske det inte kunde skada att påminna om att förstälse inte alls kommer av desparatism och lusten att spela skolmästare från någondera sidan. Det kan nämligen inte förtänkas ett politiskt parti, att man önskar monstra sina trupper någon gång. Om därvid amazonernas truppförband befinnes behöva stöd eller en eventuell omreglering i avsikt att nå bästa möjliga resultat, så bör det även för det helas väl finna sig i detta. Det är gott att vara

Brott och straff.

Några reflexioner i ett aktuellt ämne.

II.

Grundvalen för all debatt om problemet brott och straff måste givetvis uppfattningen om viljans frihet vara. Har människan en fri vilja? Svarar man ja på denna fråga, så blir naturligtvis straffet som sådant berättigat. Förnekar man åter viljans frihet och är beredd att ta konsekvenserna helt och fullt av denna åsikt, blir kravet på straffrihet följden. Men i ett ordnat samhälle kan man knappast i praktiken tillspetsa problemet på ett sådant sätt. Man måste nog räkna med åtminstone en rest av fri vilja hos det stora flertalet av brottslingar.

Att man icke kan utgå från full viljefrihet, torde nog numera stå ganska klart för alla, som syssla med hithörande ting. Redan brottslighetens fluktuationer ge starka bevis för människans maktlöshet inför de yttre förhållandena. Tänk på kristiden och ungdomsbrottsligheten! En grupp av minderåriga förbrytare — för att ta ett exempel — brukade före kriget utgöra 50—60 årligen. Under den värsta kristiden steg denna siffra, så att den 1919 utgjorde ej mindre än 570. Det är lätt att finna förklaringen. Det var det allmänna lagföraktet, de höga skrotprisen, bristen på vissa förnödenheter etc., som drevo upp siffran. När dessa faktorer ej längre förelägo, sjönk den hastigt för att redan 1922 vara under den normala. Om man nu kan tala om "normal" brottslighet.

Folk i allmänhet vill gärna dela upp människorna i onda och goda. Ingenting är felaktigare. Vi äro alla varelser på både gott och ont. Ibland blir påfrestningen stark för enskilda eller hela grupper av människor och brottslighet inställer sig. I de flesta fall åter kunna vi leva vårt liv utan att komma i konflikt med strafflagens många paragrafer.

Men lyckligtvis är det också på det sättet, att en relativt svag natur kan genom gynnsamma miljöförhål-

sig själv, men det är illa om man blir sig själv nog och det kunde ändå hända, att även kritiken mot kvinnörelsen inte bara bottnar i begreppsförvirring utan i den faktiska situationens krav.

E. H — st.

landen och lämplig uppfostran hållas uppe. Och här finns det intet starkare medel än att skaffa de unga intressen. Om det är något, som är utmärkande för massan av unga brottslingar, så är det rotlöshet. Ofta tar denna sig uttryck redan i de yttre förhållandena. Nedskrivaren av dessa rader erinrar sig från sin erfarenhet en Stockholmspojke, som kommit på sned här i livet, vilken på ett par år haft inte mindre än 17 olika anställningar med kortare eller längre sysslolöshet emellan. Men för övrigt visar sig rotlösheten i oförmåga att använda fritiden på ett förnuftigt sätt. Man driver på gatorna, sitter och pratar på kaféet, går på bio etc. Allt som kräver en personlig insats ryggas man tillbaka för. Passiviteten sätter sin prägel på en sådan tillvaro.

Det är betecknande, att bland 800 ungdomsbrottslingar, vilkas förhållanden jag haft anledning att närmare syssla med, såvitt jag vet, ingen varit medlem av någon politisk ungdomsorganisation eller nykterhetsförening. Detta måste tydas så att ungdom med intresse för ideella uppgifter inte gärna sjunker ned och blir osociala element. Endast ett fåtal voro medlemmar av idrottsföreningar. En av dessa stal — inom parentes sagt — för att skaffa nya tröjor åt sitt fotbollslag, som inte var riktigt presentabelt.

För domstolarna spelar numera brottslingens rent personliga förhållanden en stor roll. Man kan säga, att det utmärkande för rättsväsendets utveckling under de senaste decennierna varit, att den brottslige, ej brottet, trätt i förgrunden. Domstolarna ha också stor möjlighet att individualisera vid straffets utmätande. Så tillämpas ju ofta villkor-

MÅLNING AV JOSEPH SANTHALL.

lig dom eller, när det gäller unga människor, tvångsuppfostran. Dessa båda rättsinstitut äro produkter av det tjugonde seklets syn på hithörande ting. Tidigare fanns endast fängelset, när brottet väl var bevisat. Nu är man på rätt väg. Ty olika människor kräva olika behandling, när samhället skall försöka att på nytt göra dem dugliga i kampen för tillvaron. J. W—e.

A. B. F:s bibliotekariekurs.

Skolöverstyrelsen har anvisat ett statsanslag av 3,350 kr. för en utbildningskurs för bibliotekarier inom A. B. F. Kursen, som blir förlagd till Brunsvik under tiden 6—15 instundande juni, är en fortsättningskurs, d. v. s. att deltagarna skola förut antingen genomgått bibliotekariekurs eller genom praktiskt biblioteksarbete förskaffat sig motsvarande kunskaper.

Deltagarna till kursen ha nu utsetts till ett antal av 30.

Våra meddelare göras uppmärksamma på att alltid skriva meddelanden till tidningen med bläck och endast på en sida av papperet.

Livets barn.

Av Oscar Hedberg.

Över slätterna låg ett mjukt, vitt snötäcke. Då de gingo på vägen knarrade det under deras utslitna skosulor. De fröso, ty det var ju bitande kallt.

De voro kamrater, maskinarbetaren Einar Valdman och bagaren Sten Herder. Efter att i Tyskland försökt men icke lyckats få arbete, hade de begivit sig på vandring genom Slesvig-Holstein och Jylland och voro nu, på vandringens trettionde dag, i Själland — några dagars tramp till Köpenhamn, sista stationen innan de foro över Sundet till fosterlandet. Senaste natten hade de tillbringat i en lada, som de måst lämna tidigt på morgonen innan gårdens folk och eventuellt en luffarhatande hund kommit på benen.

De voro genomfrusna och styva i lemmarna, men de gingo och gingo, och de stirrade dystert ut över de bländande vit-slätterna och vägarna. Einar Valdman var på dåligt humör, ty han hade frusna fötter och en fästmö, som väntade på honom hemma i gamla Sverge. Han längtade hem till henne, men de frusna fötterna gjorde vägen så besvärlig och lång. Han satte sig på gropkanten. Sten stod på vägen och såg ut mot de stora vita ytorna.

— Hade jag pengar reste jag hem, sade Einar.

— Men det ha vi inte, konstaterade Sten — och så fick det vara bra med det, — Ska vi inte gå, det är kallt, tillfogade han.

Einar reste sig och de två kamraterna gingo långsamt vägen framåt. De gingo tysta och tänkte var på sitt — såvida de över huvud taget tänkte! Plötsligt sade Sten Herder:

— Hem! Vad skall du hem efter?

— Det här kan ju inte gå! svarade Einar Valdman. Det är meningslöst. Vi få aldrig arbete på det här viset. Det är som en vandring utan mål.

Sten Herder skrattade och bitterheten i hans skratt skar igenom den klara luften.

— Mål! sade han. Och arbete! Har du blivit tokig!

De släpade sig framåt. Einar stönade och svor och gjorde grimaser med ansiktet. Sten kröp ihop i sin gamla överrock.

— Du har ju för resten mål att gå efter, du har ju jäntan, sade Sten om en stund.

Einar svarade icke. Och så gingo de åter tysta bredvid varandra. Ock, ock! Ock, ock! hörde de nere från fötterna för var gång de togo ett steg fram emot något, som de icke visste, vad det innebar. Sten bröt åter tystnaden:

— Du kan ju göra som du vill. Jag längtar inte hem — jag har ju intet!

Det var under de svåra åren 1909—

1910; arbetslöshet och storstrejk härjade Sverge. De hade rest till Tyskland för att försöka sin lycka. De fingo aldrig tillfälle att försöka den, ty de funno den icke. I Tyskland var arbetslösheten ännu värre än hemma. Efter att ha levt upp sina knappa tillgångar i Hamburg återstod dem intet annat än att vandra upp emot Danmark och hem, där utsikterna väl icke blivit bättre medan de varit borta — men vad skulle de göra? Utan att besvara den frågan, drogo de sig så småningom allt närmare moder Svca.

Den senaste tiden hade de för resten haft det tämligen drägligt. Danskarna äro i stort sett ett gästvänligt folk och då de med proletärens säkra instinkt undveko att bulna på bättre situerade folks dörrar, sluppo de att höra allt för många förtretliga svar på sina ödmjuka böner. Dessutom funnos i större landsbyar och städer upprättade vad man kallade "förplägnadsstationer" för vandrande hantverkare, där de gratis fingo ett dygns mat och vila. Men dessa förplägnadsstationer funnos icke överallt och i trakten där de nu befunno sig bodde nästan uteslutande välsituerade bönder, så de hade ju åter haft ett par tråkiga dagar.

De hunno ömsider fram till en liten stad. De gingo omkring och hälsade på kolleger och träffades sedan på överenskommet ställe.

— Det fattas 50 öre till resan hem. Kan du inte låna mig dem? sade Einar Valdman.

Sten kunde icke, men han gjorde det ändå — det göra fattiga människor då och då. Einar reste hem till fästmön och fosterlandet, Sten var ensam. Han satt hela eftermiddagen i förplägnadsstationens värmestuga och läste sig till en smula glömska. Och på natten sov han som blott den kan, som ingen mening i livet har.

Dagen efter fortsatte han sin vandring och kom långt om länge till nästa lilla stad, där han med få korta ord vädjade till sina yrkeskamraters goda hjärtan och där förplägnadsstationen låg i fattighuset. När Sten erfor det, tyckte han att livet log något hänfullt emot honom; men han beslutade att ta emot vad som gavs — utan att känna tacksamhetens mer eller mindre bittra känsla.

Men ödet är icke alltid lika lätt att räkna ut. Sten skulle inte bo i fattighuset. Det hände honom något ovanligt. Då han kom in i ett bageri fann han en man i arbete, vilket ju inte behövde be-

tyda något särskilt, men denne man vände sig om och ställde sig bredbent framför honom och sade:

— Du kan få arbete här hos mig. Gesällen, som jag hade, gick i går. Du får två kronor om dagen, kost och logi. Vill du?

Nu gav livet Sten en liten knuff. Han hade efter hand sjunkit ned i en slö likgiltighet och så träffade han helt plötsligt en man, som frågade om han ville ha arbete! För två kronor om dagen och kost och logi...! Det är inte alltid lika lätt att bli stående för alla dessa märkvärdiga överraskningar. Men Sten gjorde det.

— Jens! skrek bagarmästaren. Visa gesällen upp på kammaren, så får han klä om sig. Du börjar med detsamma! sade han till Sten.

En liten mager pojke på ungefär fjorton år följde Sten uppför trappan till kammaren, ett smutsigt rum med två sängar, ett bord och en stol — det var alltihop, men det var ju nog att sova i.

— Hurudan är mäster? frågade Sten utan att egentligen tänka på vad han frågade om. Och det rörde ju för resten inte honom, hurudan hans blivande principal var. Han skulle ju ha två kronor om dagen och allting fritt, så kunde han ju bara sköta det han skulle! Naturligtvis!

Jens såg på honom med ett par glansiga ögon, som röjde att han icke suttit bort sin tid på livets solsida.

— De kallar honom "Banditen", viskade Jens och gled ut, genom dörren och ned för trappan.

Sten stirrade på fläcken, där Jens stått, och han sade högt till sig själv: — Tack ska du ha! Här får man det nog bra!

Men Jens avslöjning var icke tillräcklig att göra Sten värst bekymmerfull. Det gick nog, tröstade han sig med — en mycket vanlig tröst och i regel går det ju också!
(Forts. i nästa n:r.)

Susan Lawrence.

Vid ett nyligen företaget fyllnadsval till underhuset i en av Londons förstäder valdes vår partivän Susan Lawrence.

Bland underhusets 615 representanter ha alltså nu 5 kvinnor placerats. En synnerligen blygsam proportion. Men kvinnorna ute i valkretsarna arbeta redan nu mycket energiskt för att de måtte tillförsäkras en fylligare representation vid nästa val.

Vetenskapliga fabrikationsmetoder och kooperativ distribution göra K. F:s margarin till en delikat och billig vara.

Gustaf Nilson.

Med första kammarledamoten Gustaf Nilssons från Kristianstad bortgång har vår rörelse återigen förlorat en god kraft.

Gustaf Nilsson var mitt upp i sin bästa mankraft, han var född 1880, då han plötsligt rycktes bort från sin verksamhet.

Som ung arbetare kom han att mycket tidigt intaga en framskjuten plats i sin orts arbetarrörelse och blev snart helt anställd inom densamma.

Riksdagen hade han tillhört i 15 år, först andra sedan första kammarledamoten. Han hade inom densamma förskaffat sig stort gehör, främst i bevillningsfrågor. Hans insikter förskaffade honom en lokalt ledande ställning inom olika officiella samslutningar.

Gustaf Nilssons vetgirighet hade förskaffat honom en stor fond av kunskaper, som i förening med en god talarbegåvning och fast karaktär gjorde honom till en duglig kraft för sin verksamhet på olika områden.

Skånes soc.-dem kvinnodistrikts årskonferens.

Skånes socialdemokratiska kvinnodistrikt höll söndagen den 25 april årskonferens i Eslöv.

Konferensen öppnades kl. 11 f. m. med ett musiknummer, varefter distriktets ordförande, fru Martha Larsson, Malmö, höll hälsningsanförandet.

Vid företaget upprop och fullmaktsgranskning framgick att bland konferensdeltagarna 23 ombud representerande 19 av distriktets klubbar voro närvarande. Dessutom hade ett stort antal medlemmar från hela Skåne hörsamt inbjudan till konferensen.

Till konferensens ordförande valdes därpå Ida Rosenkvist, Hälsingborg, och Maria Andersson, Eslöv.

Ombudsman Olof Andersson, Malmö framförde en hälsning från partidistriktet och betonade vikten av en förstärkt agitation bland kvinnorna under den stundande valkampanjen.

Sedan hr J. A. Svensson å Eslövs arbetarekommuns vägnar yttrat några välkomstord till konferensen och hr Erik Gustafsson framfört ungdomsdistriktets hälsning, övergick man till behandling av styrelseberättelsen, som efter en kortare debatt rörande agitationsarbetet godkändes. Även revisionsberättelsen godkändes och ansvarsfrihet beviljades. Räkenskaperna ha under året balanserat på kronor 1,970:90.

Därefter vidtog behandling av inkomna motioner.

Motioner och agitationen.

Bjuvs kvinnoklubb hade, under framhållande av att vid utfäende av folkpension procenttalet är lägre för kvinnorna än för männen samt att åldersgränsen, 67 år, är för hög, föreslagit, att konferensen måtte medverka till skapandet av en stark opinion för ändring av lagen om allmän folkpensionering därhän, att procenttalet blir lika för män och kvinnor samt att åldersgränsen sänkes från 67 till 60 år.

Fru Anna Ekberg-Åkesson inledde frågan i ett längre anförande, däri hon erinrade om denna lags tillkomst och de förbättringar den därefter genom riksdagsbeslut undergått. Förslag i föreliggande motions syfte har framförts vid innevarande års riksdag i motioner från samtliga riksdagens kvinnliga ledamöter men avslogs med den motiveringen, att lagens revidering är under utredning. Tal. ville understryka nödvändigheten av bildandet av en stark opinion mot all särslagstiftning för kvinnor i pensionsavseende, vilket styrelsen också i sitt utlåtande angående motionen framhållit. Även åldersgränsens sänkande hade distriktsstyrelsen ansett fullt berättigad men framhöll, att ett krav i sådan riktning vore utsiktslöst för närvarande med hänsyn till bestämmelserna i fråga om åldersgränsen vid pensionering i statens och en del enskilda verk. Konferensen beslöt instämma i styrelsens uttalande.

Från distriktsstyrelsen hade inkommit motion med förslag till bedrivande av agitationen för landstingsvalen. Styrelsen föreslog att på varje plats, där kvinnoklubb finnes, ett agitationsråd eller en valkommitté tillsattes. Fru Martha Larsson inledde diskussionen och betonade vikten av den personliga agitationen, varigenom man träffar personer, som i regel ej infinna sig på de offentliga mötena. Konferensen beslöt instämma i distriktsstyrelsens förslag om att bilda dylika agitationsråd, vilka ha att samarbeta med resp. orters arbetarekommuner och ungdomsklubbar.

Landskrona kvinnoklubb hade motionerat om att konferensen måtte uppdraga åt distriktets styrelse att utarbeta förslag till lämpliga diskussionsfrågor, eventuellt försedda med litteraturhänvisningar, att tillställas klubbarna. Konferensen beslöt att giva den blivande styrelsen i uppdrag att upprätta förteckning på sådana frågor att utsändas till klubbarna.

Lunds kvinnoklubb hade inkommit med motion om ordnandet av tandvården för alla barn i våra små- och folkskolor. Konferensen instämde i distriktsstyrelsens uttalande, att det för denna frågas effektiva lösning först och främst kräves, att befolkningen får upp ögonen för vikten av rationell tandvård och den allmänna opinionen väckes i denna riktning. Detta är den nödvändiga förutsättningen för att önskemålet — i synnerhet för landsbygdens vidkommande — kan bringas till förverkligande, t. ex. genom rörliga kliniker el. dyl.

Från Hässleholms kvinnoklubb förelåg motion om att konferensen måtte upptaga till behandling frågan om vaccinationstvångets upphävande, så att vaccinationen bleve frivillig. Efter en stunds debatt beslöt konferensen instämma i distriktsstyrelsens utlåtande, som innebar, att, då vaccinationen måste anses utgöra ett led i strävan att förebygga smittosamma sjukdomar och en demokratisk rörelse inte bör ställa sig fientlig eller avvisande mot

de framsteg och erfarenheter, vetenskapen gör för att skydda individerna, motionen måtte till ingen konferensens åtgärd föranleda.

I motion från kvinnoklubben i Anderslöv påyrkades behandling av frågan om frivillig gymnastik i skolorna. Det händer ibland, att barnen äro utsatta för faror och kunna ådraga sig skador under den obligatoriska gymnastikens utövning, framhöllo motionärerna. Flertalet i debatten deltagande visade sig emellertid vara vänner av skolgymnastiken, men ansågo den i många fall bedrivas oriktigt, då barnen eggas till en tävlan om att "vara duktigast", vilket ofta gör, att de bli våghalsiga och därigenom komma till skada. Konferensen beslöt remittera frågan till klubbarna för diskussion.

Styrelseval och övriga konferensfrågor.

Konferensen beslöt att samma arvode, som under det gångna året utgätt till styrelsen, även skulle utgå under innevarande arbetsår.

Till styrelsens verkställande utskott återvaldes Martha Larsson, Anna Ekberg-Åkesson och Hanna Leikel, samtliga i Malmö. Även övriga styrelseledamöter omvaldes. Revisorer blevo Anna Stenberg och Mathilda Persson, Malmö.

Diskussionsfrågan om "Gift kvinna i statstjänst eller förvärvsarbete över huvud" inleddes av fru Rosenkvist, Hälsingborg, som erinrade om huru kvinnorna i långa tider strävat efter att bli jämställda med männen och vilken tillbakagång från uppnådd position det skulle betytt om motionerna i detta syfte vid årets riksdag bifallits. Efter en stunds livlig diskussion beslöt att hänskjuta frågan till behandling ute i klubbarna.

Nästa konferens kommer enligt beslut att förläggas till Malmö å tid, som distriktsstyrelsen har att bestämma.

Vidare framfördes en uppmaning, att klubbarna även under detta år borde anordna de allmänt uppskattade och givande kamratmötena. Dessutom underrättades de närvarande om, att distriktsstyrelsen planerat en semestervecka vid Vilans folkhögskola den 10—18 juli i år.

Avslutning.

Vid avslutningen tackade ordföranden konferensdeltagarna för visat intresse under mötet och uttalade den mening, att samtliga distriktets medlemmar var i sin stad måtte oförtröttat medverka till, att rörelsen går framåt. Ett leve utbragtes för kvinnodistriktet och för en lycklig utgång för arbetarepartiet vid höstens val.

Efter konferensen var samkväm med supé anordnat för deltagarna.

Morgonbris Julnummer

utkommer till midsommar.

Rekvirera förhöjd upplaga.

Sprid Morgonbris på midsommarmötena.

Två veteraner.

50- och 60-årshyllningarna börja dugga även inom våra kvinnoklubbar. Det betyder inte bara att vi få några fler åldringar. Det betyder främst att flera hängivna, trogna krafter inom arbetarerörelsen kunna blicka tillbaka på ett uppoffrande och målmedvetet arbete inom våra organisationer. När därför Västeråsklubben hyllade de båda 60-åringarna Emelie Hamre och Anna Olsson, var det inte endast ett par av klubbens stiftare som hyljades, det var även ett par av de allra äldsta deltagarna i arbetarerörelsen i Västerås. I Emelie Hamres kök, även utgörande skomakareverkstad, konstituerades nämligen någon gång under 1880-talet den allra första politiska arbetareorganisationen, den s. k. arbetareklubben. Och då vår klubb bildades voro dessa båda svägerskor ingalunda några nybörjare när det gällde arbetarerörelsen. Isynnerhet när

Emelie kom knogande med sin stora "andaksbok" Ingsale: "Fria Tankar" och höll sina föreläsningar ur. De ha varit ett par av de hörnpelare, på vilka klubben vuxit sig stark.

Inte heller i vår klubb har saknats slitningar, men alltid har Emelie manat till enighet om klubbens arbete. I brytningstiderna, när gång efter annan försök gjordes att bryta med arbetarekommunen, då var det för

Emelie så naturligt, att "vi kunna naturligtvis inte gå ur arbetarekommunen, sedan ha vi ju intet existensberättigande som klubb."

Anna Olsson hör till dem, som av "födelse och ohejdad vana" aldrig yttrar sig i en diskussion och ändå — är hon en av de första man lägger märke till. Under alla år har hon varit en av de "ständiga sakkunniga" när det gällt det praktiska arbetet inom klubben. Så länge klubbens sångkör var i välmakten, var hon en av de kraftigaste basarna.

Båda ha under olika perioder flera år tillhört klubbens styrelse.

Utmärkta husmödrar, som båda äro, är det självklart att de äro intresserade kooperatörer. Och båda tycks ha kommit i besittning av något märkligt livsexir, som förskaffat dem den eviga ungdomen.

Vi kunna vara stolta över sådana 60-åringar.

A g n e s.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Orrefors.

Soc.-dem. kvinnoklubben i Orrefors anordnade samkväm söndagen den 21 febr., varvid förekom sång, musik, kort anförande, deklamation och uppläsning samt kaffeservering. Samkvämet anordnades i syfte att vinna nya medlemmar. Men besvikelsen blev stor, ty endast ett fåtal kvinnor hade mött upp och endast två nya medlemmar anmäldes för inträde i klubben. Vi hoppas dock att intresset att göra sig värdig den ställning kvinnan nu innehar i samhället, så småningom skall vakna litet mera allmänt även hos Orrefors kvinnor.

A—n.

Från Bollnäs.

Bollnäs soc.-dem. kvinnoklubb höll årsmöte den 23 febr. Styrelse- och revisionsberättelserna godkändes med tacksamhet. Inkomster och utgifter ha balanserat på kr. 663:67. Medlemsantalet vid årets slut är 31. Av Morgonbris har under året

försålts 770 ex. Vår kommissionär, som av den uppkomna vinsten å tidningarna inköpt "Socialdemokratien i Sverige", överlämnade verket som gåva åt klubben, vilken mottogs med tacksamhet. Under året ha hållits 14 möten, vilka alla varit välbesökta. Klubben är representerad i fattigvårds- och kommunalstyrelse samt barnavårdsnämnden. En av våra medlemmar ha bevistat sommarkursen i Fågelstad.

Den Internationella kvinnodagen firades med offentligt föredrag av fru Disa Västberg, Sundsvall.

Till styrelse för det kommande året valdes: ordf. fru Ester Ousbäck, sekr. fröken Annie Nilsson, kassör fru Brita Månsson, v. ordf. fru Elin Stenberg, v. sekr. fröken Helfrid Bolg. Till kommissionär omvaldes Annie Nilsson.

Efter förhandlingarna vidtog samkväm med sång och kaffe, som vi blevo bjudna på av två av våra kamrater. De avtackades också hjärtligt.

Med hälsning till klubbarna från Bollnäsklubben. Anna Karlsson.

Från Iggesund.

Igesunds soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte den 30 januari. Av styrelseberättelsen framgick att klubben hållit 22

ordinarie möten, en vällyckad basar och en instruktionskurs, dessutom har klubben deltagit i kamratmöten samt distriktsmötet. Har haft 1 stipendiat vid A. B. F:s kvinnokurs i Brunnsvik. Internationella fredsdagen högtidlighölls genom kamratmöte. Klubben har sina möten två gånger i månaden, under sommaren i förening med utflykter i det gröna. Klubben har under året diskuterat de frågor som vid de olika tidpunkterna varit för kvinnorna aktuella. Enligt revisorernas berättelse har klubbens inkomster och utgifter balanserat på en summa av kr. 1,113:27. Klubben är genom andelar i olika företag intresserad för en summa av kr. 716:55. Såväl styrelse- som revisionsberättelsen godkändes. Av Morgonbris har sålts 573 ex. Till styrelse för kommande arbetsår omvaldes fru Ida Nordström, ordf. fru Lydia Norgren, sekr., fru Signe Johansson, kassör, nyvalda fru Hilma Sköld v. ordf., fru Karin Svedberg, v. sekr., till kommissionär för Morgonbris fru Anna Wängman. Revisorer fruarna Karin Molin och Ester Hellkvist.

Efter valen höll red. Smedje föredrag. Klubben hade inbjudit såväl arbetarekommunen som ungdomsklubben till sitt årsmöte och då klubbens egna medlemmar samt de inbjudna synnerligen talrikt mött upp blev årsmötet en högtidsstund som avslutades med ett trevligt samkväm som omväxlade med solosång, musik samt servering.

Kvinnoklubbens medlemsantal är 38, men dess intresserade medl. hoppas att de som stå likgiltiga för kvinnornas fostran till ansvarsställande människor även så småningom skola kunna väckas att delta i arbetet.

I. N.

Från Jönköping.

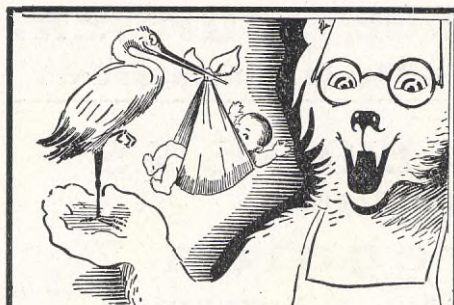
Jönköpings soc.-dem. kvinnoklubb höll årsmöte torsdagen den fjärde febr. Styrelsens och revisorernas berättelser upplästes och godkändes. Ansvarsfrihet beviljades. Styrelseberättelsen visade att medlemsantalet under året ökats. Klubben har under året hållit tolv ordinarie möten. Av dessa ha tre varit ordnade som symöten, då ett täcke stickats, som vid försäljningen tillförde kassan en förstärkning av kr. 52:55. Även har ett offentligt möte hållits med fru Hulda Flood som talarinna. Detta möte var ett av de trevligaste och mest välbesökta som klubben någon gång anordnat. Vid veteranen F. E. Elmgrens begravning mötte klubben talrikt upp och med sitt standar i spetsen följde honom till graven. Till Brantingfonden har insamlats 25 kr. Av Morgonbris har under året sålts 531 ex.

Till styrelse omvaldes fru Agnes Lithman, ordf. och korresp. sekr., till sekreterare och ref. omvaldes Augusta Johansson samt nyvaldes i styrelsen fru Gerda Andersson. Övriga styrelseledamöter äro fruarna Frida Carlsson och Ester Persson. Till kommissionär för Morgonbris omvaldes Ester Persson.

Klubben har under året varit representerad i arbetarekommunens styrelse, i A. B. F., i barnavårdsnämnden, i fattigvårdsstyrelsen, nykterhetsnämnden, pensionsnämnden och i Kooperativa föreningen Göta.

Jönköpings soc.-dem. kvinnoklubb sänder hjärtliga hälsningar till alla kamrater.

A. J.

Det finns en liten fru

här i sta'n som fick en liten pys häromda'n. — Och nu får lilla frun bestyr med att tvätta rara barnkläder — ty nu behövs det **rent och torrt dag och natt.**

Men det är hon inte rädd för, ty det är **ett kärt nöje** när hon tar Tvättbjörn till hjälp. Ty bättre än någon annan tvättar Tvättbjörn babykläder bländande rena och gör dem så mjuka och sköna. Så som **Du vill ha dem.**

Köp Helios' Tvättbjörn — hela Sveriges tvättmästare. Per stort paket 75 öre. Säljes överallt.

Vita Tvättbjörn

"Tvättar medan Du sover".

Överlägsen kvalitet. Dryg — därför billig.
Per stort paket 75 öre.

141

Från Landskrona.

Landskrona soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte den 28 jan. Årsberättelsen godkändes och ansvarsfrihet beviljades. Till styrelse valdes: ordf. fru Amalia Nilsson, sekr. fru Gerda Lindkvist, kassör Anna Larsson, samt Anna Svensson och Ester Persson. Ref. Hilda Hansson. 11 ordinarie och 10 symöten ha hållits. Av Morgonbris har försålts 1,275 ex. Klubben har varit representerad vid distriktsmötet i Lund den 17 april med 2 ombud samt deltagit i de kamratmöten som under sommaren varit anordnade i Hälsingborg, Billeholm, Ängelholm och Malmö. På våra möten har många diskussionsfrågor förekommit. I frågan om förlösningshems upprättande uttalade klubben som sin

Vid 55 år.

Fru Ida Palmkwist, Örebro, fyllde den 21 maj 55 år. Fru Palmkwist är änka efter en av arbetarerörelsens mera kända medlemmar, skomakaremästaren F. O. Palmkwist. Fru P. är även pionjär från arbetarerörelsens tidigaste genombrottsår och har under den tid av 16 år, då hennes make direkt stod i Örebro arbetares tjänst som vaktmästare samt allt i allo först vid lokalen Gamla gatan 9, s. k. Folkets hus, och sedan i Folkets park, gjort arbetarerörelsen i Örebro värdefulla tjänster. Fru P. var med bland de första Örebro-pionjärkooperatörerna och var en första kvinna, som offrade både tid och energi för den kooperativa rörelsen i dess späda barndom, när hon jämte sin make utan någon ersättning förestod en filial på Jakobsgatan, som hölls öppen om kvällarna. Även för Örebro-Kuriren har hon nedlagt ett förtjänstfullt och intresserat arbete i det tysta. Fru P. var den första kvinna, som var med om Ö. K:s start och portföresperiod. Hon var med och vekte provnummersupplagorna och de därpå följande numren samt uppräknade och utdelade tidningar till tidningsförsäljarna.

Fru P. har tillhört Örebro kvinnoklubb sedan dess bildande och är en av de två äldsta medlemmarna.

tanke, att där dylika hem saknas sådana böra upprättas snarast och att avgiften måtte sättas så lågt som möjligt. I frågan "Bör huslig ekonomi införas på klubbarnas program?" gjorde klubben följande uttalande: "Klubben beslutar att inte gå med på en dylik frågas införande då vårt egentliga klubbarbete kanske kunde bli

Magsyra, halsbränna och kväljningar

tar man bort med ettglas *Fruksalt-Samarin* som på samma gång renar och uppfriskar blodet, utdriver den skadliga urinsyran från kroppen, befriar magen och tarmarna från otjänliga ämnen, gifter som måste bort.

Fruksalt-Samarin bör man alltid ha i sitt hem för användning vid behov. Pris pr fl. kr. 2.50 säljes å apotek, hos drog- och färghandlare m. fl.

Cederroths Tekn. Fabr., Stockholm

tillbakasett för densamma." Man beslutade i stället anordna något föredrag i frågan. Vidare har "Kooperationens grundsatser" varit föremål för livlig diskussion. En större paketauktion har hållits, där ett stort antal vackra handarbeten, förfärdigade och skänkta av medl. själva, har försålts. Klubben har under året bildat en studiecirkel i föreningskunskap och skönlitteratur. Söndagen den 5 april 1925 firade klubben sin 20-årsfest i samband med ett storstilt kamratmöte, till vilket skänklubbarna inbjudits. 200 personer deltog i mötet. En av klubbens mera intresserade medlemmar, fru Malm, reser i dagarna till Amerika. Ett enkelt samkväm var därför anordnat på vårt senaste möte. Klubbens ordf. frambar ett tack till fru Malm för det förtjänstfulla arbete som hon nedlagt för klubben samt önskade henne lycka i det nya landet. Därefter överlämnades åt henne å klubbens vägnar ett fotografi av samtliga klubbmedlemmar. Det känns alltid tungt när någon god kamrat lämnar oss och i synnerhet när färden går så långt. Men vi hoppas att vår kamrat inte glömmar vår klubb, utan i tankarna omfattar den med samma kärlek som bon gjort hittills. Ref.

Från Sandviken.

Sandvikens socialdemokratiska kvinnoklubb har hållit sitt årsmöte i Folkets hus C-sal under fru Anna Åbergs ordförandeskap. De föredragna års- och revisionsberättelserna lades med godkännande till handlingarna och styrelsen beviljades på revisorernas förslag full och tacksam ansvarsfrihet.

Av den föredragna styrelseberättelsen framgick att medlemsantalet vid årets slut uppgick till 56. För upplysning och agitation har klubben anordnat två föredrag, ett av Fabian Månsson, vilken talade över ämnet "Arbetare, borgare och bönder",

De kooperativa föreningarna (konsumtionsföreningarna) tillföra årligen sina medlemmar omkring 12 miljoner kronor i direkta besparingar.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. A. T. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-dem. Kvinnoförbund:

Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

Advokaten Gerd Schalling

Katarinavägen 9 A. Tel. S. 66 55. Mottagn. 2-6 e. m.

samt ett av pastor G. Kempff i samband med kvinnornas internationella fredsdag. Söndagen den 1 mars hade klubben ett vällyckat kamratmöte med gäster från ett flertal klubbar. Vid kvinnodistriktets årskonferens i Gävle deltog ett 20-tal medlemmar. En föreläsning om Kooperativ försäkringsrörelse har hållits av ombudsman Hillstedt från Gävle. I övrigt ha på klubbmötena förekommit diskussioner och uppläsningar. Klubben har i en skrivelse till hälsovårdsnämnden påpekat en del missförhållanden i fråga om renhållningen. Hälsovårdsnämnden har även utlovat ändring. Till Brantings minnesfond har anslagits 10 kr. och till minnesvärd åt Kata Dalström har anslagits 5 kr. En lyckad julfest för klubbens medlemmar med barn har hållits. Berättelsen slutar med en maning till kvinnorna att se framtiden ljus och förhoppning uttalas om att klubbens arbete skall vinna förstahands hos alla kvinnor i Sandviken.

Av revisionsberättelsen framgår att inkomster och utgifter under året balanserat på kr. 1,169:08, med en behållning av kr. 558:17.

Vid företaget styrelseval nyvaldes till ordförande fru Anna Gustafsson efter fru Anna Åberg, som avsåg sig uppdraget. till övriga styrelseledamöter omvaldes fruarna Augusta Resare, kassör, Emy Ahlman, sekreterare, Anna Andersson, Tilda Jansson och Anna Östlund samt nyvaldes fru Mia Danielsson.

Dessutom beslöt klubben att teckna andelar i Tryckeri- och tidningsföreningen. Det välbesökta mötet präglades av en god stämning. Klubbens tack till den avgående ordföranden, fru Anna Åberg, framfördes av fru Augusta Resare, vilken med några ord berörde det goda och intresserade arbete fru Åberg utfört.

Ref.

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN.

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoftor.
Dam- & Barnunderkläder.
Extra starka barnstrumpor.

Stockholms stads o. läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör fru Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.
Obs.! Lokal i D-salen, Folkets Hus.
Styrelsen.

Stockholms Gamla Stadens Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra torsdagen i månaden kl. 7.30 e. m., Stortorget 3, 2 tr.
Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 1 tr., Södra Folkets Hus.
Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65, 3 tr., Stockholm.
Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Upplandsgatan 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten).
Uppbörd och inskrivning varje möte.
Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb sammanträder 1:a onsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Hantverkareg. 78, n. b.
Ordf. fru Jenny Larsson, Kungsholmsgatan 104, 1 tr. Tel. Norr 238 37.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.
Styrelsen.

Södra Förstäderas soc.-dem. kvinnoklubb håller möte tredje tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i biblioteksalen, Aspudden. Ordf. Sigrid Lundin, Liljeholmen, tel. Gröndal 116. Sekr. Fru Karin Käll, Narvavägen 5, Stockholm. Tel. Östermalm 36 14.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Persson, Box 54, Billesholms gruva. Sekr. fru Ida Lundström, Ljungsgård, Billesholms gruva. *Styrelsen.*

Djursholms Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Föreningshuset. Ordf. Fru Ellen Bomblér, Tel. 1314.

Västerås soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Studiecirkeln torsdagar kl. 8 e. m.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus lilla sal.
Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m.
Styrelsen.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal.
Styrelsen.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra månd. i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta o. 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.
Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.
Styrelsen.

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten sista söndagen i varje månad kl. 3 e. m. i Folkets Hus.
Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.
Styrelsen.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Ordf. Fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 2 37.
Styrelsen.

Trälleborgs soc.-dem. kvinnoklubb har möte andra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. Fru Math. Friberg, Kyrkogatan 9.
Styrelsen.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Tumba.
Styrelsen.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda,
Styrelsen.

Stockholm 1926. A.-B. Arbetarnes Tryckeri